

JAK

Jord Arbejde Kapital

Bladet

Forudsigelse af økonomiske kriser

Sune Vadsholt Lyster
Side 4

Portræt af Jenny Andersen

Uffe Madsen
Side 10

Oktobermøde i JAK Danmark

Side 16

JAK *bladet*

Medlemsblad for JAK Danmark

Det er JAK Danmarks formål gennem oplysning at rejse en bevægelse for gennemførelse af folkets menneskelige og økonomiske frigørelse – samt arbejde for oprettelse af praktiske funktioner til gennemførelse af dette formål.

Landsforeningens adresse er:

Herningvej 37, 8600 Silkeborg
Tlf. 24 98 86 81
www.jak.dk
E-mail: landsforeningen@jak.dk
Kontortid:
Mandag, tirsdag og onsdag kl. 10.00 – 13.00
Torsdag kl. 14.00 – 17.30

Ansvarshavende redaktør:

Lis Poulsen

Redaktionsudvalg:

Lis Poulsen. Tlf. 24 98 86 81
E-mail: jak-bladet@jak.dk
Poul Busk Sørensen. Tlf. 61 72 82 30
E-mail: pbusks@mail.dk
Uffe Madsen. Tlf. 40 36 31 75
E-mail: UffeMadsen@mail.tele.dk
Jakob Mikkelsen. Tlf. 75 27 12 70
E-mail: Jakob.Mikkelsen@mail.dk
Niels Erik Bach Boesen. Tlf. 20 23 63 47
E-mail: neb@bachboesen.dk
Martha Petersen. Tlf. 86 81 16 11
E-mail: mmp@folkesparekassen.dk

Henvendelse til Landsforeningens ledelse:

Formand: Jakob Mikkelsen,
Broengvej 2, 6840 Oksbøl
Tlf. 75 27 12 70 / 20 20 70 50
E-mail: Jakob.Mikkelsen@mail.dk

Næstformand: Morten Schjøtt,
Rødamsvej 30, 5856 Ryslinge
Tlf. 63 67 00 18
E-mail: m.schjoett@mail.dk

Sekretær: Henrik Roholdt Petersen,
Rodesvej 2 st th, 5200 Odense V
Tlf. 50 88 88 85
E-mail: roholdt@gmail.com

Chresten Ibsen,
Hvedebjergvej 92, 8220 Brabrand,
Tlf. 31 65 01 89
E-mail: chib@chib.dk

Udpeget af pengeinstitutterne:
Kurt Poulsen, Folkesparekassen
Bo Nielsen, Østervrå
Lis Poulsen, Funder

I N D H O L D

- 3** Vi ses i Silkeborg den 12. oktober
Jakob Mikkelsen
- 4** Forudsigelse af økonomiske kriser
Sune Vadsholt Lyster
- 7** Poul Busk Sørensen 75 år
Uffe Madsen
- 8** Skal penge være en vare eller et omsætningsmiddel?
Skrivet 1934. Aktuelt 2013
- 10** Portræt af Jenny Andersen
Uffe Madsen
- 14** Boganmeldelse: "Gode Penge" af Ole Bjerg
Morten Schjøtt
- 16** Oktobermøde i JAK Danmark
Jakob Mikkelsen
- 17** JAK Danmark indbyder hermed til medlemsmøde
12. oktober 2013
Bestyrelsen JAK Danmark
- 18** Tanker omkring ledelse af et pengeinstitut
Kurt Poulsen
- 19** Garantinformation fra Folkesparekassen
- 24** Billige lån til bæredygtige formål
- 24** Foreningen af JAK pengeinstitutter
Lis Poulsen
- 25** Læserbrev: Efterlysning
Henry Nielsen

Foto på forsiden:
Aroniabuskens sorte bær
er spist af solsorten.
Nu er der de gyldne
blade tilbage.

Deadlines
Nr. 1 udkommer primo januar 2014
Deadline 15. november 2013

Eftertryk velkommen
ved kildeangivelse.
Indholdet i de enkelte artikler
udtrykker ikke nødvendigvis
Landsforeningen JAKs
holdning.
Henvendelse ang. medlemskab,
abonnement, artikler og
annoncer:

JAK bladet
Redaktør
Lis Poulsen, Husumvej 5,
8600 Silkeborg
Tlf. 24 98 86 81
E-mail: jak-bladet@jak.dk

Vi ses i Silkeborg den 12. oktober

Af **JAKOB MIKKELSEN**, formand for JAK Danmark

Endnu et JAK blad er færdigt, og der står vigtige ting i det. Det slår mig gang på gang, hvordan tingene "helt tilfældigt" synes at gå op i en større helhed. Denne gang er det helt tilfældige i den artikel, vi fik tilsendt om de økonomiske kriser, og at vi netop er kommet til det i dette blads bragte afsnit af Bogen om JAK, der i den grad understøtter hinanden. På samme måde understøtter omtalte afsnit det aktuelle arbejde JAK Danmarks kommunikationsgruppe, hvor vi diskuterer de centrale værdier i JAK.

JAK er en bevægelse til fremme af folkets menneskelige og økonomiske frigørelse! Dette udsagn forpligter os langt længere end til etablering af rentefrie pengeinstitutter samt at arbejde for at få flere kunder dertil. Vi skal vise, at man kan tænke anderledes, at man kan ændre både mål og udgangspunkt. Du må beslutte dig for, om du vil være hersker eller tjener, om du vil arbejde for "det fælles", eller om du vil arbejde for særinteresser. I JAK burde svaret være simpelt og ligetil: Vi arbejder ikke for særinteresser, men for at skabe et samfund, hvor alle har muligheder. Derfor har vi også valgt tjenerrollen, idet valget af herskerrollen vil indebære det modsatte. Vi er nødt til at erkende sandheden i udsagnet, at "er du ikke en del af løsningen, er du en del af problemet".

På mødet den 12. oktober får vi besøg af Lotta Friberg og Ann-Marie Svensson fra JAK Sverige. De vil fortælle os om, hvordan man har organiseret sig i Sverige og forsøge at inspirere os til opbygningen af lokalgrupper og til at gøre en indsats ude i landet. Tiden er med os. Selv anerkendte politikere taler om de ting, som vi står for, omend de ikke helt tør tænke tanken til ende med de konsekvenser, det måtte få. Et citat fra aftenens TV, hvor politiker 1 udtaler, at vi skal ændre bankerne, så de ikke længere kan være for store til at gå ned, og vi må adskille udlånsforretninger fra spekulationsforretninger! Politiker 2: Det kan godt ske, men det kan ikke lade sig gøre, for vi må tage hensyn til markedsøkonomien

og dem, der har aktier i bankerne! Her kan man da vist tale om at varetage særinteresser, når man ikke engang tør snakke om at gøre tingene anderledes af hensyn til ens økonomiske støtter. Så hellere acceptere de tilbagevendende kriser, som samme politiker 2 også forstod, ville være evigt tilbagevendende.

Når vi taler om at etablere lokale aktivitetsgrupper er der ofte spørgsmål om tid. Kræver det lang tid, og har jeg tid. I dette blad giver både Kurt Poulsen, næstformand i Folkesparekassens bestyrelse, og Jenny Andersen, der har været aktiv i JAK på mange måder gennem sit lange liv, udtryk for, at det også giver noget tilbage, når man involverer sig. Man møder mennesker med holdninger! Mennesker, der beriger ens liv. Det samme vil jeg give udtryk for. Jeg har mødt mange mennesker i JAK, som jeg ikke kunne møde andre steder. Det er altid stort at arbejde sammen med andre, der kan sætte en sag over egne særinteresser. (Vær opmærksom på, at vi i dette afsnit af JAK Bogen har definitionen på menneskelig og økonomisk frigørelse på side 8 - 9).

JAKs kommunikationsgruppe arbejder med at styrke profilen og styrke det lokale arbejde på flere fronter. Dels at klargøre budskabet og dels at gøre reklame for os. Her har du muligheden for at engagere dig i en sag, der fremmer det fælles og i at støtte dit lokale pengeinstitut. Det vil være oplagt, at vi etablerer lokalgrupper omkring de eksisterende JAK pengeinstitutter og afdelinger, og det vil være oplagt, at vi gør det i samarbejde med lokalrådene, hvor de eksisterer.

Derfor vil jeg opfordre til at møde op den 12. oktober og engagere dig på det niveau, som du har mulighed for. Du vil ikke fortryde det. Det vil berige dit liv.

Vi ses i Silkeborg den 12. oktober til en ny begyndelse for det lokale arbejde. Som vi alle ved: En ny tid vindes kun ved et arbejde derfor!

Forudsigelse af økonomiske kriser

Sune Vadsholt Lyster

cand.merc.,
SAP-konsulent
Engelstoft 116
Elev
8520 Lystrup
svl@mensa.dk

Arbejder for store virksomheder med forretningsudvikling, herunder skabelse af nye divisioner, landeudrulninger, projektledelse, markedsanalyse, controlling, arbejdsprocesser og it. Tidl. assistent for Folketinget og Europaparlamentet. Advarede om eurokrisen i 2000, boligpriskrisen i 2003 og finanskrisen i 2005. Dyrker i dag politik og samfundsøkonomi på hobbyplan. Rådgav om investering i solceller i 2012. Kandidat til Folkesparekassens repræsentantskab.

”Økonomisk krise” betyder, at væksten ophører eller er negativ. Normalt taler man om økonomisk krise i sammenhæng med geografiske områder (fx verden, kontinenter, lande og regioner) og brancher (fx fiskeri, It, vindenergi og bank).

Økonomiske kriser bliver stadig hyppigere. Ikke desto mindre finder mange eksperter kriserne lige så uforudsigelige som blindtarmsbetændelse. ”Pludselig ændring i markedsforventningerne og efterfølgende panik-tilstand”, forklarer akademiske artikler. ”Ikke mange skyer på himlen inden euro- og finanskrisen”, mener professorer og topøkonomer. ”Ingen boligboble i Danmark”, udtalte OECD og danske realkreditinstitutter lige før boligboblen. Høj kreditvurdering af Island op til bankkrise og de facto-bankerot. ”Finanskrisen kunne ikke forudses”, udtaler ministre verden rundt.

Men økonomiske kriser kan forudses og bliver forudset. Denne artikel gennemgår, hvorfor kriserne alligevel overrasker, og hvordan de forudses. Bagefter kommer den med et bud på udsigterne til en hjemlig krise samt oplagte muligheder for forebyggelse.

Derfor overrasker kriserne

Kriseprofetier beror på en risikovurdering – ligesom forsikringspolicer. Lige så lidt som forsikringsmanden sætter et sikkert tidspunkt på indbruddet, kan kriseprofeten gøre det

med krisen. Det manglende tidspunkt er uforeneligt med vismændenes og finansministeriets regnemaskiner SMEC og ADAM. De skal nemlig forudsige udviklingen år for år. Derfor ser de bort fra risikoen for kriser.

De fleste økonomer og medier arbejder ud fra, at markedet er selvregulerende på langt sigt. Anfægtelser af dette mødes ofte med personangreb. Nobelpristager Paul Krugman bliver kaldt USA's mest kontroversielle økonom for blandt andet at forudse Asien-krisen i 1990'erne, boligkrisen og eurokrisen. Økonomiprofessor Nouriel Roubini kaldes Dr. Doom (dommedagsdoktoren) for at forudsige finanskrisen. I Danmark blev økonomiprofessor Jakob Brøchner Madsen kaldt ”mangelfuld spåmand” og ”sort-seer” for at advare imod boligboblen: ”Hvor mange gange bør medierne lytte til en mand, der ikke alene er kendt for kun at tage fejl, men som også systematisk forsøger at tale markedet ned?”

Hvis en nationalbankdirektør spår om krise i eget land, risikerer profetien ikke blot at blive selvopfyldende. Profetien vil også afstedkomme en fyreseddel for manglende loyalitet. Andre økonomer har lige så vægtige grunde til at belægge deres ord forsigtigt. Men når budskaberne pakkes ind, bliver de ikke forstået: ”Om jeg så havde stået på Christiansborg Slotsplads, var politikerne umulige at råbe op. Vi talte for døde øren”, udtalte tidligere nationalbankdirektør Nils Bernstein kort før sit otium om sine indpakkede krisevarsler.

Alt i alt bryder økonomer en tavshedsspiral og marginaliserer sig selv ved at forudsige kriser. Derfor overrasker kriserne.

Sådan forudsiges økonomiske kriser

De navngivne økonomiske kriser i historiebøgerne er primært opstået som noget uventet udefra: Vejrlig førte til »den store hungersnød» og pantsættelse af kongeriget til holstenske grever (1315-1332). Pesten »den sorte død» (1347-1352) dræbte næsten halvdelen af indbyggerne, hvor befolkningstallene var kendt, og forblev et mysterium i datiden. »Bombardementet af København» blev optakt til »den danske statsbankerot» og »Norges selvstændighed» (1807-1814). Først med »børskrakket i 1929» finder jeg en entydig navngivet selvskabt, forudsigelig krise.

Immervæk er langt de fleste kriser selvskabte og forudsigelige, ikke mindst i nyere tid, hvor hungersnød, pest og bombardementer hører til sjældenhederne i vores del af verden. Fællestrækket for de selvskabte kriser er, at vi først gør os sårbare. Så vælter liden tue stort læs. Disse selvskabte kriser forudses ved at identificere de sårbarheder, der ikke tages alvorligt. Sårbarhederne kan sammenfattes i gæld, bobler, afhængigheder og likviditetsfælder.

Sårbarhed	Beskrivelse	Eksempler
Gæld	Hvis ikke man kan finde kreditorer til de lån, man har brug for, er man i gældskrise. Jo større ens gæld er, og jo hurtigere den vokser, desto mere sårbar er man.	Gældskrise i 2007 ramte de forgældede PIGS-lande (Portugal, Italien, Irland, Grækenland og Spanien) hårdest.
		Asien-krisen i 1990'erne ramte hårdest i landene med størst løbende underskud.
Boble	Efterspørgslen på faste aktiver (bolig, valuta, værdipapirer osv.) eller arbejdskraft stiger. Det trækker priserne op. "Pøblen" tror, at "priserne kun går en vej", og lader sig rive med af investeringsbølgen. Eventyret slutter med, at pøblen ikke har noget tøj på.	Diverse boligkriser.
		Fascination af teknologi: Transport indtil 1929, IT indtil 2001, vindenergi indtil 2008.
		Pris-, løn- og udlånsstigninger i Sverige 1992 og Island 2007.
Afhængighed	Jo mere ensidigt man gør sig afhængig af leverandører, kunder, brancher eller ressourcer, desto mere følsom gør man sig.	Den vestlige verden var dybt afhængig af olie, da OPEC-kartellet skruede priserne op i 1970'erne.
		I 1992 havde Færøernes styre ikke råd til at opretholde tilskud og kationer til fiskeriet. Fiskere og fiskefabrikker gik konkurs og trak øernes tre banker med sig. Samfundet havde ikke andre brancher til at absorbere de nye arbejdsløse. Udvandring og tvangsauktioner trak boligmarkedet markant ned.
		Roskilde Bank satsede massivt på udlån til byggebranchen frem til finanskrisen.
Likviditetsfælde	Nationalbanken kan ikke stimulere aktiviteten i samfundet ved at sænke renten.	Siden 1991 har Japans nationalbank været låst af negativ rente, negativ vækst, fallende priser og stor forsigtighed fra borgere og banker. Offentlige lån holder aktivitetsniveauet oppe, men har også medført, at Japan har verdens suverænt største offentlige gæld.

Tabel 1. Sårbarheder før økonomiske kriser

Kilde: Egen tilvirkning over diverse artikler og kriser

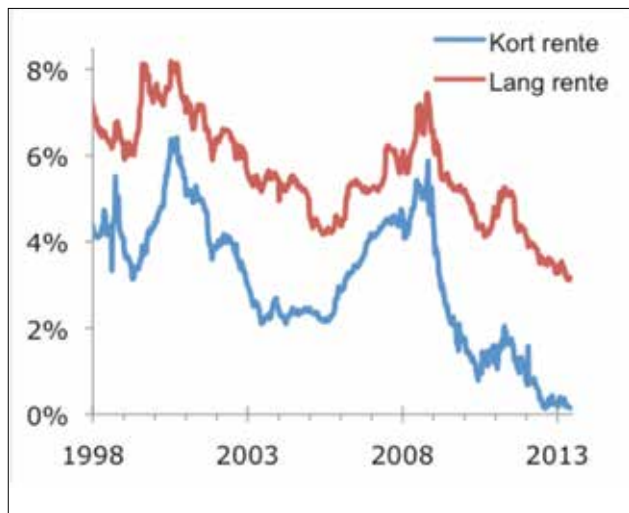
Er Danmark på vej i krise?

I Danmark er den offentlige gæld halvt så stor som i euroområdet (i forhold til BNP pr. indbygger). Den stiger ikke ekstraordinært og holdes i ave med reformer af SU, dagpenge, efterløn, sundhed, skatteopkrævning osv. Og de offentlige finanser ser generelt sunde ud. Derfor opnår Danmark som ét af otte lande i verden international kreditvurdering i top (AAA) uden

anmærkninger. Investorer har flyttet deres penge til "sikker havn" i Danmark i en sådan grad, at Nationalbankens indlånsrente i lang tid har været negativ. Ellers ville kronens kurs stikke af fra euroens. For trods alt at opnå lidt afkast i det sikre land vælger mange investorer aktier og realkreditobligationer. Det smitter af på de danske husholdninger med historisk lave renter på realkreditlånet og vækst på pensionskontoen.

>>

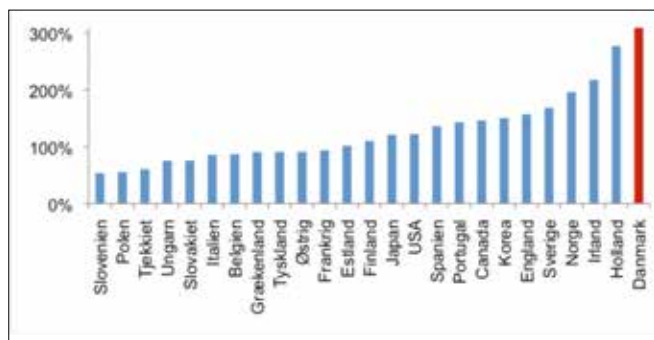
Figur 1. Renteudviklingen på realkreditobligationer

Kilde: Realkreditrådet

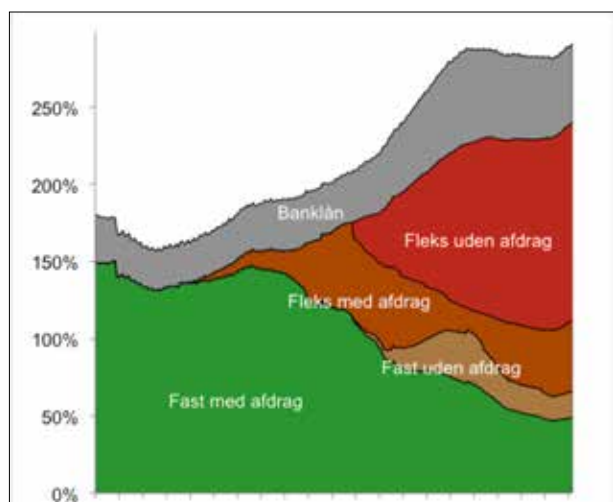
Husholdningerne i Danmark er de mest forgældede i verden. De skylder dobbelt så meget som i Portugal og Spanien, 3 gange så meget som i Grækenland og 4 gange så meget som i Italien, der alle er i alvorlig gældskrise. Tallene er korregeret for forskelle i indkomstniveauet.

Figur 2. Husholdningernes gæld i forhold til deres disponible indkomst

Kilde: OECD Factbook 2012. Tal for 2010. Link.

Gældens størrelse har siden 2009 ligget på et niveau uden fortilfælde. Halvdelen af gælden bliver ikke afviklet. For tre fjerdedele af gælden bærer husstandene risikoen for rentesving. Andelen af flekslån og lån med afdragsfrihed er særlig høj blandt de mest forgældede ejendomme.

Figur 3. Gæld i forhold til disponibel indkomst

Kilde: Nationalbanken, Danmarks Statistik og egne beregninger

Er det godt eller skidt?

De største banker roser udviklingen i retning af de billigere, mere risikable lån, fordi lånene redder husstande fra tvangsauktion. Omvendt bemærker Nationalbanken, at forehavender hober sig op, der burde være afviklet løbende, og at husholdningerne bliver "mere sårbare for rentestigninger". Derfor anbefaler Nationalbanken, IMF, OECD, EU-kommissionen, kreditvurderingsbureauer m.fl. at udfase flekslåne og de afdragsfrie lån.

Kun de færreste på Christiansborg ønsker at imødekomme økonomernes anbefalinger. Det baner vejen for en kriseprofeti som denne: Boligmarkedet hviler på den uholdbare syllogisme: "Lav gæld øger kreditværdigheden – den danske stat har lav gæld – ergo er Danmarks forgældede husholdninger kreditværdige". Immervæk tiltrækkes investorer, så kurserne på realkreditlån i dag udgør en boble. Liden tue kan vælte stort læs. Kursfald på realkreditlån er lig højere renter til boligejerne. Især forgældede husstande vil blive ude af stand til at betale terminen. En stigning i antallet af tvangsauktioner vil så tvivl om den danske realkreditmodel. Statens kreditvurdering vil falde. Kapitalflugt vil gøre det svært for den danske stat at forsvare kronens kurs – ligesom i Sverige i 1991, hvor den korteste rente toppede på 500 procent. Grundene til at tvivle på en profeti om gældskrise er blandt andet, at langt de fleste husstande med flekslån kan klare en rentestigning på 5 procentpoints, at husholdningernes samlede opsparing er større end gælden, at husholdningerne i sidste ende skylder hovedparten af pengene til deres egne pensionsordninger og nationalbank, og at gælden er koncentreret i husholdninger med en indtægt at stå imod med.

EU's nye varslingsystem vurderer, at risikoen for krise er langt større andre steder i den europæiske økonomi. Personlig finder jeg også risikoen for en økonomisk krise i de danske husholdninger moderat. Sandsynligheden for en årrække med lave renter er større. Japan har for eksempel de sidste årtier vist, at en offentlig gæld næsten dobbelt så stor som Grækenlands kan være forenelig med en rente under den tyske.

Risikoen for økonomisk krise bør dog ikke negligeres af den grund. For sårbarheden er stadig til stede. Et skridt i retning af mindre sårbarhed var Nykredits og Totalkredits indførelse af "toplån" sidste år. For nu skal ny belåning fra 60 til 80 procent af boligens værdi afvikles løbende og kan altså ikke gøres afdragsfri. Sårbarheden nedbringes dog først for alvor, når Christiansborg imødekommer specialisterne anbefalinger om gradvist at afvikle flekslån og afdragsfrie lån.

Poul Busk Sørensen

75 år den 19. september 2013

Af UFFE MADSEN

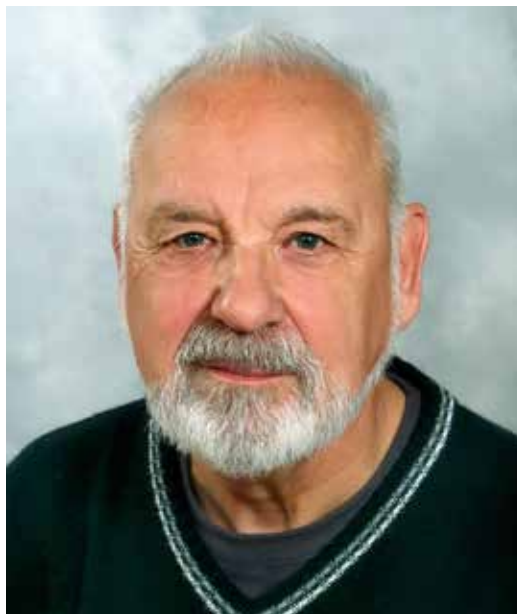
Inden for JAK har Poul Busk Sørensen især slået sine folder i hovedstadsområdet, men over hele landet er han blevet et kendt ansigt, og vi er mange, som har haft glæden af at høre hans inspirerende foredrag og læst hans velformulerede artikler i JAK Bladet.

Poul Busk Sørensen mødte JAK første gang under hans ophold som militærnægter i Kompedallejren ved Engesvang i årene 1959-61. Efter hans eget udsagn, var han i begyndelsen meget skeptisk, men efterhånden var logikken i afskaffelsen af renten og oprettelsen af en samfundsbank helt klar for ham. Som det er kendetegnet ved Poul, nøjes han ikke med at drøfte en idé – han handler på det, og mødet med de rentefrie tanker resulterede i, at han oprettede en konto i JAK Banken.

Poul blev født i 1938 i et landbrugshjem i Hornsherred, hvor han voksede op sammen med fire søskende. Hans liv blev dog ikke landbruget, idet han efter endt skolegang kom i købmandslære, og fire år efter fik han sit svendebrev. Handelskarrieren blev afbrudt af opholdet i Kompedallejren, og efter 22 måneder som militærnægter, fortsatte Poul sit arbejde med en ansættelse i den københavnske HB Brugsen. Andelstanken harmonerede godt med Pouls opfattelse, at man kan opnå resultater ved at trække på fælles hammel.

Efter at have avanceret fra kommis til uddeler i HB Brugsen, fik Poul i Reklameafdelingen ansvaret med at forestå den interne information af de 400 butikker. I 1973 blev HB Brugsen fusioneret med FDB, og det gav nye udfordringer for Poul, som blev redaktør af Salgs- og Reklameafdelingens kommunikation til de 1.600 sammenlagte brugere. I dette arbejde oparbejdede Poul kompetencer inden for skriftlig kommunikation, som vi også i JAK har nydt godt af.

Ved siden af den arbejdsmæssige karriere var Poul en væsentlig dynamo i det lokale JAK arbejde. I 1966 meldte han sig ind i JAK Københavns Lokalkreds, og allerede året efter blev det til en bestyrelsespost, som han bestred indtil lokalkredsen i 2000 overgik til regionen. Mange af årene var Poul formand for lokalkredsen.

Da JAK Banken i 1973 blev fusioneret med Sparekassen Bikuben, opstod der et ønske fra lokalkredsens medlemmer om et praktisk økonomisk samarbejde på rentefri basis. Poul var inspirator for dette arbejde, og det resulterede i, at Husum Fælleskasse blev oprettet i 1976, og med den handelsmæssige baggrund, fik Poul også ansvaret for fælleskassens administration og økonomi. Fælleskassen udviklede sig og tog stadig mere af Pouls fritid, og i 1984 tog han det store skridt, at han opsigte sit job i FDB for at være fuldtidsbeskæftiget i fælleskassens beskedne lokaler i Rantzausgade på Nørrebro i København.

Inden dette tidspunkt havde Poul på vegne af JAK Fælleskasserne deltaget i et udvalg, som var nedsat af Industriministeriet, og som havde til opgave at

komme med forslag til en ny lovgivning, hvorefter landets fælleskasser og andelskasser skulle omdannes til "rigtige" pengeinstitutter – dvs. at de skulle underlægges Lov om Banker og Sparekasser m.v. I dette arbejde havde Poul en væsentlig andel i, at fælleskasserne kunne omdannes til pengeinstitutter med en egenkapital på mindst kr. 500.000. Det var en god løsning, som alle JAK fælleskasserne med en enkelt undtagelse gjorde brug af.

I forbindelse med sammenlægning af en række fælleskasser i københavnsområdet blev Husum Fælleskasse omdøbt til "Fælleskassen Samøkonomi, Andelskasse" og her var Poul direktør indtil 1991. Fælleskassen havde vist sin levedygtighed og udvidede sin kundekreds år for år. Efter 1991 helligede Poul sig arbejdet med information og markedsføring i Fælleskassen, og det fortsatte indtil 1998, hvor han valgte at gå på efterløn.

Poul har langt fra sluppet JAK. Han deltager aktivt i Landsforeningens møder og vælges ofte til dirigent på generalforsamlinger og årsmøder og styrer møderne med et stort overblik. Hans erfaring med skriftlig kommunikation har vi stadig glæde af gennem hans deltagelse i redaktionsudvalget for JAK Bladet, hvor han med sit træned blik fanger enhver fejl fra skribentens side, og dermed bidrager til at udgive et flot blad.

Vi er mange, som skylder Poul en stor tak for hans utrættelige arbejde for JAK, og der skal fra JAK Danmark lyde et stort TIL LYKKE med den runde fødselsdag.

Skal penge være en vare eller et omsætningsmiddel?

Den, der glemmer sine rødder, har ingen fremtid. Dette vægtige udsagn er årsag til, at redaktionen af JAK Bladet har besluttet at genoptrykke nogle af de gamle tekster fra JAK Bogen, som udkom første gang i 1934. Vi startede i nr. 2-2013, fulgte op i nr. 3-2013 og slutter foreløbig i dette nummer.

Skrevet **1934** Aktuelt **2013**

Økonomien hviler i sidste instans på jorden

Den økonomiske tilstand i et land hviler i sidste instans på jorden og er afhængig af de betingelser, hvorunder arbejdet på den og fremskaffelsen af dens produkter foregår.

Når, som det er tilfældet nu, størstedelen af dens udbytte går til forrentning til spekulationskapitalen, virker det ind på hele det økonomiske liv og skaber højere priser og arbejdsløshed. En befrielse fra prioritetsrenterne ville derfor indirekte komme hele samfundet til gode i form af lavere priser og større arbejdsmuligheder. Endnu lettere er det at se arbejdernes interesse i JAK's Afregningscentral. I dens virksomhed findes der intet skel mellem de forskellige erhverv og klasser, fordi den direkte går løs på den form for udbytning, som alle uden undtagelse er underkastet: Den form, der foregår ved hjælp af omsætningsmidlet.

Hvis arbejderne forlangte deres løn – eller så stor en del deraf, som svarer til deres vareforbrug – i afregnings-sedler, ville følgen deraf ikke alene blive en prissænkning over hele linjen, men så mange nye muligheder for arbejde, at arbejdsløsheden i alt fald ville blive indskrænket meget betydeligt. Dette ville igen føre til en nedsættelse af de såkaldte sociale udgifter, lavere skatter og yderligere prissænkning. Ligesom alle foranstaltninger nu kun kan føre til voksende byrder, fordi en større aktivitet inden for det økonomiske liv automatisk medfører en forøgelse af gælden, som aldrig kan blive afviklet, fordi betingelserne for dens afvikling er en aktiv økonomi, altså netop det, der skaber gælden – således ville en virkelig frigørelse fra denne gældsstiftelse, som kan nås ved en frigørelse af omsætningsmidlet, med ét slag få hjulet til at dreje den anden vej. Alle foranstaltninger ville da virke til en bedring, som de nu virker til ulykke.

Men at fagforeningerne er lige så lidt interesseret i arbejdsløshedens afskaffelse som i frigørelse fra prioritetsgælden er ganske åbenbart. Deres magtstilling beror jo på arbejdsmonopolet, som ville være værdiløst, hvis der var arbejde nok at få.

Det afgørende for den enkelte arbejders vedkommende bliver derfor, om han er i stand til at se bort for sine umid-

delbare egoistiske interesser, som endda i de fleste tilfælde er rent illusoriske, og indse, at også hans interesser er bedst tjent med det, som tjener fællesskabet.

Det sidste og vigtigste spørgsmål

Tilbage bliver det vigtige spørgsmål: Fører den vej, som JAK har anvist og så energisk er slået ind på, til det endelige mål: Den fuldstændige økonomiske frigørelse?

Dette spørgsmål besvarer stifteren af JAK således: Hvad forstås og menes ved den økonomiske frigørelse? Vi forstår ikke derved gode, magelige og nydelsesrige dage eller rigdom i overflod. Følelsen af frigørelse og frihed er af indre art. Vi føler os fri over for det, vi behersker, men bundne over for det, der behersker os. I samme grad, som vi er slaver af forhold, omgivelser eller systemer, er vi ufri. I samme grad, som vi føler, at vi ved vor klogskab, vor viden og samlede erfaringssum behersker ting og omgivelser, føler vi os fri, om vi så er fattige på de ting, vi ikke begærer eller ikke har brug for.

Den vældige tekniske udvikling er resultatet af menneskers trang til at beherske problemer af mekanisk art. Mennesket har nået de tekniske fremskridt fra det øjeblik, han lagde sine personlige ønsker med hensyn til naturens foreteelser til side og ganske roligt tog naturen, som den var, og søgte at finde ud af, hvordan den var – det vil sige fra det øjeblik, da han begyndte at tænke objektivt.

JAK's egentlige kerne

Hermed nærmer vi os til JAK's egentlige kerne: Den objektive tanke, den sande tanke eller den rent videnskabelige tanke.

Der findes en kraft i æteren, der gør, at vi mennesker tænker. Mange mennesker tænker uordentligt, uredeligt og er ganske ligeglade, om de huser rigtige eller gale tanker. De lader stå til, og resultatet bliver forfærdende.

Men tankens rige er det rige, hvor sandheden bør være konge. Vi har muligheder i samme grad, som vi kan tænke rigtigt. Der findes noget, man virkelig med rette kan kalde

den mestrende tanke – det vil sige den tanke, som gennemskuer problemerne og løser dem. Tænk på ingeniøren, der projekterer de mægtige broer: Han er ganske klar over, at han skal tænke sandt, mens han løser sin konstruktionsopgave, for ellers styrter broen sammen.

Stifteren tror på den sande tanks vældige magt, og JAK er beviset for, at den tanke, der kan løse det økonomiske problem, eksisterer, og det er denne tanke, vi stadig søger at praktisere. Hvem tør vel påstå, at det økonomiske problem ikke lader sig løse? Men hvis det skal løses, må det løses gennem rigtig tænkning. Der findes på det økonomiske område såre lidt rigtig tænkning, men en forfærdelig bunke fantasi. Hvad der på dette område er præstet af ansete mænd, der dog gerne vil bevare ære og anseelse, er rent utroligt. Når vi kommer ind på det økonomiske område, farves tænkningen af personlige ønsker, og da er den sande tanke for længst flygtet bort fra den tænkende. Hos nationaløkonomerne er den økonomiske tænkning bundet af den gamle mentalitets dogmer, som de yngre kræfter nu slider bravt for at frigøre sig for. Inden for politik gives overhovedet – når det drejer sig om partipolitik – kun sær- og partiinteresser, der er en slags sport, som intet har med objektiv, logisk tænkning at gøre.

Den sande tanke

Tanken er en levende kraft, der omsat i handling fører til den rigtige form for det virkelige indhold. I handlingen bærer tanken frugt, og den virkende tanke lægger sig aldrig til hvile. Har vi realiseret en bestemt tanke, fx med hensyn til økonomi, da vil realisationen vise, om vor tanke var sand. Hvad enten den var det eller ikke, vil der straks vise sig nye problemer for den virkende og skabende tanke. Den sande tanke vil stadig gå frem i erkendelse og viden og derved frigøre, mens den usande tanke stadig vil fostre nye usandheder og forøge afhængighed og dårskab indtil selvtilintetgørelsen.

Den sande tanke skaber frigørelse både fra ydre og indre bånd – den skaber fred blandt mennesker og giver adgang til alle skatte. Den sande tanke er skaberens sendebud til mennesker, og i samme grad, som vi tænker sandt, er vi tilfredse ved at virke med i planen, ligegyldigt om vi hånes derfor.

Den usande, uværdige og lave tanke binder mennesker og holder dem i uvidenhed og afhængighed. Tilhængerne af usande tanker skaber en usand og forløjet verden, og den skaber smålige og i åndelig forstand forkrøblede dværgmennesker. Vi er alle nødt til at tage del i den skabende proces. Enten er vi medskabere af en verden i smålighed og mørk uvidenhed, eller også er vi med til at skabe en menneskehed, der ved at tjene den sande tanke og omsætte den til handling efterhånden mestrer alle ting og således gør jorden underdanig.

JAK opstiller ingen autoritet og driver ingen systemdyrkelse, men vi udtrykker den sande tanke om den naturlige økonomi på den måde, tiden kræver. At dette er sandt, beviser vi derved, at vi er i stand til at omsætte vore tanker i handling. Vi holder af vor sag, fordi vi holder af sandhed, og vi ser uden frygt usandhedens og uvederhæftighedens ånd rejse sig, thi således har enhver sin plads.

På den måde når vi altså vort mål, idet vi er med i den skabende proces – og med på den måde, vor tanke anviser os – i samme grad som vi kan følge den objektive forsker-tanke.

Vi besvarer derfor det ovenfor stillede spørgsmål således: Vi tilfredsstilles ikke af noget program og tror ikke på noget uforanderligt system, men vi ønsker at benytte vort liv til at tjene den rigtige tanke, der frigør mennesket for uværdige bånd og hæmmer dets fremgang på det materielle plan som på andre områder. Vi ser menneskesamfundet som et fællesskab og ikke som et kampfelt for særinteresser.

Nye mål forude

Det, som det kommer an på for den, som vil virke for fremtiden, er at gøre det, som i øjeblikket kan gøres, hver dag foretage de handlinger, som man har erkendt som de rigtige, på de punkter, hvor det i øjeblikket lader sig gøre.

Det siges ofte af mennesker af en bestemt åndelig type, at ingen ydre reform nytter, så længe sindelaget og tænkemåden ikke er forandret – og dermed har det lange udsigter. Fra modsat side gøres det gældende, at det er formerne og institutionerne, der må forandres – for så vil menneskenes tanker forandre sig med dem, fordi vort indre liv kun er en afspejling af de ydre forhold, hvorunder vi lever.

Begge disse synsmåder er forkerte. Både de ydre forhold og menneskenes tænkemåde og åndsform forandrer sig uafsladeligt, men de går ikke på samme linje. De ydre forhold er som den pram, der slæbes op ad en flod med et langt slæbetov. De er aldrig på højde med det, der er, men kun med det, der var – og de, der retter deres tanker og indre liv efter dem, er evigt fordømt til at være i bagtroppen.

De former, hvori samlivet mellem mennesker i øjeblikket lever sig ud, svarer ikke længere til menneskenes behov. De kan ikke længere rumme det, som lever i menneskene, og som, endnu kun bevidst for nogle få, er ved at bryde sig vej i alle. Men at berede vejen for det nye liv, så at det kan komme til bevidsthed og udfolde sine muligheder, er opgaven for alle, som har set det nye, som er undervejs. Og dertil skal JAK og dets institutioner tjene. De er blevet til ud fra den erkendelse, at det, de tilsigter – befrielsen fra den kapitalistiske udbytning, og den dermed følgende ufrihed, gennem en frigørelse af omsætningsmidlet – er mulig netop nu, og at de veje, bevægelsen er slået ind på, kan føre til målet.

Hundredtusinder af mennesker har forstået det og er fast besluttet på at gennemføre det mod hvilken som helst modstand. Men den dag, det er gjort, vil et nyt og endnu større mål rejse sig forude, ganske som for den, der går i bjerge: Et nyt fjeld rejser sig for hans syn hver gang, han er nået toppen af ét. Hvis det ikke bare er et optisk bedrag, at der er øjeblikke i historien, hvor større og mere langtrækkende afgørelser er mulige end til andre tider, da lever vi netop nu i et sådant øjeblik.

Hvis JAK når sit mål, da er grunden taget bort under det system, der alt for længe har holdt mennesker i trældom, og det vil falde af sig selv. Da er vejen gjort fri og grundlaget lagt for løsningen af nye opgaver, som vi endnu knap aner.

Portræt af Jenny Andersen

AF UFFE MADSEN

“

Landinspektøren, som han ofte blev kaldt, holdt en opildnende tale – bad så folk om at holde en pause, hvor man kunne tænke og tale om tingene og komme ind igen, hvis man havde interesse for at høre mere. Dette gentog sig et par gange. Til sidst var der kun ganske få tilbage, og denne kreds af mennesker stiftede Landsforeningen JAK.

Hvis vi skal finde et menneske i dag, som har levet og åndet for JAK i hele sit liv, så må det uden tvivl være Jenny Andersen. Hun er født i et hjem, hvor JAK og de ting, som JAK har stået for siden starten, var omdrejningspunktet i tanker og handling.

Jenny er i dag 81 år gammel, og hun fortæller levende og med stor ildhu om hendes erindringer fra barndomshjemmet, hvor hun i 1932 kom til verden. I de år var landet kastet ud i den store økonomiske krise, som især var hård ved landbruget. Der var stor arbejdsløshed og intet socialt sikkerhedsnet, som vi kender det i dag. Mennesker var afhængige af at have en levevej, og rigtig mange levede i stor materiel fattigdom, hvilket også var tilfældet i Jennys hjem. Det er dog vigtigt for Jenny at pointere, at der ikke var mangel på åndelig inspiration og udsyn i hjemmet.

JAKs start i 1931

Det er umuligt at tegne et billede af Jenny Andersen, uden samtidig at tegne et billede af JAKs udvikling. JAK blev startet i 1931 – altså året før Jennys fødsel – af landinspektør Kristian Engelbrecht Kristiansen og hans bror, gartner Frederik Karl Kristiansen. Frederik Karl var Jennys far, og det giver forklaringen på, hvorfor JAK fyldte så meget i hjemmet.

Om JAKs start fortæller Jenny, at allerede omkring 1918 snakkede de to brødre Kristian og Karl alvorligt sammen om den økonomiske situation. Deres forældre var hedeopdyrkere, og de to brødre kunne se, at jo hårdere forældrene arbejdede, og jo flere værdier de skabte, des mere gældbundne blev de. Kristian havde allerede dengang gjort sig nogle tanker, som han indviede sin bror i. De gav hinanden håndslag på at ville stå sammen om at arbejde for denne idé, og den pagt blev holdt indtil begge brødres død.

Tiden frem til 1931 gik med forskellige forsøg med alternative pengesystemer i lokalsamfundet. Kristian var nu så vidt, at han ønskede at fremlægge sine tanker for en større offentlighed. Det blev Karl, der den 11.2.1931 indkaldte til et JAK møde i Kolding, hvor der kom mange mennesker. Landinspektøren, som han ofte blev kaldt, holdt en opildnende tale – bad så folk om at holde en pause, hvor man kunne tænke og tale om tingene og komme ind igen, hvis man havde interesse for at høre mere. Dette gentog sig et par gange. Til sidst var der kun ganske få tilbage, og denne kreds af mennesker stiftede Landsforeningen JAK.

Nu skulle der for alvor oplyses om JAK, og her gik Landinspektøren og Karl i front og talte ved møder over hele landet. Jenny fortæller, at på dette tidspunkt havde hendes far og mor truffet hinanden på Liselund Højskole. De var blevet gift og boede i Vejstrup ved Kolding.

Jenny beretter videre

I 1933 fik min far og mor mulighed for at starte et lille gartneri op i Udby ved Holbæk, men JAK var stadig det, der drev far. Det gik strygende med JAK, som nu udgav et blad hver anden dag, og de manglede en redaktør. Det var lige far. Gartneriet blev solgt, og turen gik i 1936 til Brande, hvor JAK havde sit kontor. Køberen af gartneriet kunne desværre ikke klare terminerne, så efter et par år returnerede

vi til Udby, stadig med far som foredragsholder i JAK. Mor var meget alene med gartneriet og 3 børn. Jeg husker tiden i Udby som en rigtig dejlig tid. Når far var hjemme, fulgte jeg ham som en lille hund. Husker hvordan vi lagde tulipanløg sammen, hvordan han fortalte eventyr imens, eller når han bandt kransen. Det var spændende at sidde på arbejdsbordet og se på, hvordan far tryllede med blomsterne og med ordene. Jeg var meget nært knyttet til min far, og det er vel også derfor, jeg husker så meget fra den tid.

Rigmor og Hans Foged

Men situationen var ikke holdbar. Gartneriet blev solgt, og vi stod midlertidigt uden hjem. Flere JAK folk tilbød, at vi kunne bo hos dem, og valget faldt på Rigmor og Hans Foged på Tåsinge, som drev landbruget "Staus Møllegaard" med bl.a. en stor frugtplantage. De havde både hjerte og husrum, samt arbejde nok til mor, og far kunne få frihed til at rejse. Det skal lige nævnes, at Rigmor og min mor aldrig havde mødt hinanden før. Det var et godt valg, og det blev til et venskab for livet, der strakte sig til tre generationer. Mor hjalp til ude med frugtavl og andet forefaldende arbejde, og Rigmor stod for husholdningen. Ofte var vi 15 mennesker omkring bordet - der var jo også folkehold. Hans og Rigmor Foged var i høj grad idealister, og der blev tænkt store tanker i det hjem. Det var en god tid, som jeg tænker tilbage på med stor taknemmelighed. Jeg kom senere derned som ung pige, og var så heldig, at det var dér, jeg var, da min far døde. Rigmor og mor var de bedste veninder resten af deres dage.

Far var ofte væk i uger. Ja, endog i en måned eller to ad gangen. Fars arbejde var delvis at rejse som foredragsholder med sine lysbilleder for JAK, eller arbejde i haven m.m. på JAKs hjemsted ved Middelfart. Når han var ude til foredrag, overnattede han ofte på kolde hotelværelser. Der var dog undtagelser. Jeg husker en gang, far kom hjem og fortalte, at et ungt par havde tilbudt ham at overnatte hjemme hos dem. Selvfølgelig takkede far ja. De måtte dog bekende, at de kun kunne tilbyde den ene del af dobbeltsengen, de havde ikke andre muligheder. Men som far sagde: "Den seng var varm og god". Ofte havde de senge, han blev budt, stået tomme længe. Det kan man vist ikke rigtig forestille sig i dag.

Et nyt hjem og fars død

I 1945 købte mine forældre en lille ejendom på 5 tdr. land i Gamborg ved Middelfart. Familien var samlet, dvs. min bror var ude at tjene, men dog i nærheden. I 1947 blev far og mor tilbudt en bestyrerplads på en hedegård i nærheden af Sunds. De kunne få 300 kr. om måneden og fri kost og logi, samt al den hjælp, der skulle til ude og inde, men betingelsen var, at far ikke måtte beskæftige sig med JAK. Det var for fristende, så sikker en økonomi havde de aldrig haft. Far var 59 år og faktisk slidt op. Jeg tror ikke, han var helt klar over, hvor svært det blev helt at skulle droppe JAK i tanke og tale, så det kneb ham meget. I 1948 fik far kræft og blev sagt op. Han og mor og min lillesøster på 12 år stod uden hjem, og far var syg. Rejsen gik derfor midlertidigt ned til min mors fødehjem hos hendes bror og svigerinde, som åbnede deres hjem. Ret hurtigt kom far på sygehuset og døde 60 år gammel den 4. december 1948. Jeg var kun

16 år, da han døde. Han blev med stor deltagelse begravet på Vejstrup kirkegård, hvor der senere af JAK venner blev rejst en smuk mindesten, som står der endnu. Far og mor var blevet gift i Vejstrup kirke, og efter så megen flytteri følte vi, at far var kommet hjem.

Mor blev 94 år

Det blev en svær tid for min mor og søster. Mor skulle forsøge at skabe et hjem, men havde ingen midler. Efter nogle måneders flakken kom hun til min mosters børnehjem i Birkerød som medhjælper, og min søster kunne komme hjem til hende. Senere blev mor husbestyrerinde et par steder. Sluttelig fik mor en lejlighed i Brande, hvor jeg og min daværende mand boede. Det var en god løsning. Nu var der også noget, der hed folkepension osv.

Mor døde den 11. juni 1991 - knapt 94 år gammel og mæt af dage, men frisk og nærværende til det sidste. Aldrig har vi hørt hende klage eller kommet med bebrejdelser om dette eller hint. Heller ikke med hensyn til de mange gange, vi er flyttet, og fars megen fravær. Ofte blev flyttekasserne ikke pakket helt ud, inden de skulle flyttes igen. Det har været svært for hende. Dog er der ingen tvivl om, at mor har været en uvurderlig støtte for far.

Mit liv med JAK

Jeg selv har altid følt, at JAK var en vigtig del af mit liv. Jeg har ofte siddet musestille med en bog og lyttet på de voksnes snak og diskussioner. Jeg har nydt, når det har været muligt at komme med til møder og stævner. Var med, da Hjemstedet ved Middelfart blev indviet i 1943 - da var der feststemning og taler. Det føltes som en stor samhørighed. Man var fælles om en idé og et mål, hvor vi trak på samme hammel. Der blev arrangeret ungdomskurser. Det første var i 1944 og blev holdt på Hjemstedet. Pigerne sov i soveposer på et lag hø lagt oven på garageloftet. De unge mænd sov, hvor det var muligt fx under trappen udendørs. Det var festligt. Jeg var 13 år, og det var svir at få lov at være med blandt de unge. Kurserne varede en lille uge og omfattede rigtig mange emner. Det var ikke bare økonomi. Landinspektøren talte om de store temaer. Om selvdiagnostik. Om de tre mennesketyper - materiel, spirituel og intellektuel - hvor forskellige vi var, og hvordan det, der kan helbrede den ene, kan slå den anden ihjel. Der var rigtig meget om sund livsførelse. Det resulterede også i, at mange, der gik meget op i JAK, også tog den side af sagen med og blev vegetarer. Der blev talt om økologi og biodynamisk dyrkning, meget om renheden i livsførelsen både i tanke og handling. Om demokratisk valg efter kvalitetsmetoden og "Det rette styre". Og selvfølgelig også om JAK og rentefri økonomi gennem Fordelingssystemet. Jeg husker også et foredrag om klassisk musik, og da det var første gang, jeg oplevede noget sådant, gjorde det stort indtryk.

De første kurser blev afholdt på Hjemstedet, men tilslutningen blev snart så stor, at det sprængte rammerne. I 1947 flyttede man til Feriebyen ved Hindsgavl. I 1948 blev det Husmandsskolen ved Odense. Deltagerne var unge i alle aldre. Der blev skrevet og opført skuespil. Mange

tilrettelagde deres ferier efter kurserne, og unge par fandt hinanden. Kurset i 1949 blev det sidste i rækken af ungdomskurser, og dér mødte jeg min første mand, Michael Mikkelsen. Han havde i øvrigt været med på alle kurserne. Vi kom til at skrive i "Vandrelog" sammen. En bog, der cirkulerede imellem os unge. Disse bøger var der i hvert fald et par stykker af til stor glæde og styrke for sammenholdet. For Michael og jeg udviklede det sig til et langt og godt ægteskab, hvor JAK var et absolut stærkt bindeled. Det var altid vigtigt for os at være med til årsmøder i JAK, og hvad der ellers blev afholdt. Vi var også med til at arrangere en række møder. På et tidspunkt opstod ønsket om, at kurserne skulle genopstå. Her var det i høj grad min mand Michael og Laurids Riis fra Ejstrupholm, der var ildsjælene. Det blev nu til forlængede weekendkurser, der blev afholdt på forskellige højskoler, blandt andet Uldum, Balle og Skåde højskoler. Det var i 1960'erne, og jeg havde fornøjelsen at være ordstyrer et par gange. Det var en rigtig spændende tid.

Noget af det, der står stærkest i erindringen, fra kurserne, er morgensamlingerne ved Landinspektøren. Det var stort. Han var en meget vidende og inspirerende taler. Man kunne høre en knappenål falde til jorden under foredragene. Landinspektøren var en stor personlighed, og tomrummet efter hans død i 1965 var stort. I dag ville man nok sige, at han var en slags guru for mange.

Nye udfordringer

Michaels og mit ægteskab holdt ikke. Jeg fik nye udfordringer og kom til at undervise i vegetarisk madlavning under aftenskolen. Min baggrund for at gøre det var min tid med bl.a. Rigmor Foged som læremester. Det var en stor udfordring at stå på egne ben og meget lærerigt. Jeg traf en ny mand, som havde beskæftiget sig med de samme tanker, men ikke haft én at dele dem med. I mit nye liv har jeg også været aktiv i JAK's organisatoriske arbejde, bl.a. som medlem af bestyrelsen i Landsforeningen JAK og formand for Andelskassen JAK Ejstrupholm.

Jeg føler, at jeg har haft et meget indholdsrigt liv og er taknemmelig for, at jeg i bogstaveligste forstand er vokset op med JAK. Jeg forstår godt - og dog ikke - at mange af de unge, i hvis hjem, JAK havde en så stor plads, havde fået nok. Vi var anderledes på mange måder, hvilket kræver styrke. Min bror fx følte, at JAK stjal hans far og dermed hans barndom. Han ønskede ikke at være med i JAK. Jeg har dog den glæde, at alle mine børn og børnebørn er med, mere eller mindre engagerede, og at de forstår grundtanken med det rentefrie samfund og økonomisk frihed.

*Jenny Andersen
arbejder som
frivillig på Give
Egnens Museum.*

Det, som det kommer an på for den, som vil virke for fremtiden, er at gøre det, som i øjeblikket kan gøres, hver dag foretage de handlinger, som man har erkendt som de rigtige, på de punkter, hvor det i øjeblikket lader sig gøre.

Fra JAK Bogen 1934, se side 8-9

Boganmeldelse:

"Gode Penge"

Ole Bjerg, Informations Forlag

Af MORTEN SCHJØTT

Sidst i august var jeg til Filminstitutets visning af Positive Moneys film "97% owned". På programmet var også en debat om filmen, og den så jeg frem til. Filmen er en gennemgang af bankernes rolle i pengesystemet – altså det forhold, at de skaber "penge" ved at opskrive både tilgodehavende og udestående gennem en lånebevilling. Det lod ikke til, at det vakte stor opstandelse for publikum – snarere var man glad for at få lov at se noget, der forklarede, hvad det var, der skete. Det fælles spørgsmål gik på, om det var det centrale problem – og hvad alternativet så var.

Nu viste det sig så, at det ikke kun var en filmforevisning. Det var også et release-party i anledning af udgivelsen af sociolog og lektor Ole Bjergs nye bog "Gode Penge". Koblingen var god; efter at have læst bogen føler jeg mig noget bedre rustet til at mene noget om pengesystemet, end hvis jeg blot havde set filmen. Jeg har også flere argumenter på hånden og en forholdsvis konsistent tankerække at bakke dem op med. Kort sagt: Ole Bjergs erklærede mål var at skrive en lille, letlæst debatbog, og det har han gjort – og han er sluppet godt fra det!

Bogen er bygget op som en række korte kapitler, som både ligger i forlængelse af hinanden og som i bogens første halvdel samtidig præsenterer emnet fra et nyt ståsted, fra kapitel til kapitel. Med udgangspunkt i et eksempel på almindelig lånepraksis får bogen forklaret, hvordan "penge" kommer ind i cirkulationen ved at blive skabt gennem netop udlånet – for derefter at "eksistere", indtil lånet er betalt af. Denne påstand er helt central for bogen, og Ole Bjerg underbygger den godt, uden at gå ned i detaljerne for bankernes regnskabspraksis. Dernæst tager bogen fat på vores opfattelse af penge ud fra den gængse (fejlagte) opfattelse af deres oprindelse – og vender derefter tilbage til forholdet om den gensidige gæld, der opstår mellem banker og kunder. Spørgsmålet her er, om forholdet ligner det almindelige forhold, der er mellem servicevirksomheder og kunder? Oplægget kan lyde polemisk, men lige her lykkes det forfatteren at blive både kirkelig, lyrisk og lynende klar. Læs selv, og find ud af, hvad der både forener og adskiller præster og banker! Og hvor meget, vores pengevæsen egentlig baserer sig på tro – og dermed er kultur- og traditionsbåret.

Den efterfølgende korte historiske gennemgang må i sagens natur blive overfladisk. Bogen bruger gennemgangen til at beskrive tre udviklinger, som har fundet sted i nyere tid: En finansialisering af samfundslivet, digitalise-

ringen af vores pengevæsen og afpolitiseringen af pengepolitikken. Tilsammen betyder det, at ved at øge brugen af it og gøre alt op i penge, samtidig med at reguleringen af finansmarkederne er slækket, så har pengeskabelsen gennem udlån fået optimale vilkår.

Bogens næste kapitel er viet en beskrivelse af boble-økonomien, som er en følge af bankernes villighed til gennem udlån at følge med prisstigningerne på faste forbrugsgoder - og den tilsvarende u-villighed til at låne ud til de samme, når priserne på forbrugsgoderne går ned. Konklusionen er, at de virkelig kapitalhavere kan profitere i begge situationer, mens alle andre risikerer at miste den tilværelse, de kender. Forfatteren forklarer korrekt, at indekset for inflation ikke indeholder huspriser, så ejendomme upåagtet kan stige helt enormt, mens man samtidig mener, at inflationen er under kontrol. I dette afsnit er Ole Bjerg upræcis, når han ud fra en graf hævder, at aktierne og ejendommene er steget eksponentielt. De er steget meget mere end det gennemsnit, som inflationsindekset består af, men der er stadig tale om en lineær stigning - svarende til stigningen i pengemængden. Ole Bjergs gennemgang af husejernes gæld er for så vidt ikke overraskende, men lige nedslående at se igen - vi er som gruppe håbløst gældssatte.

Selv om det følgende kapitel lægger for med at betragte ulighed, så har forfatteren ingen særlige betragtninger om den. Snarere taler han om dialektik eller dualitet, når han fremhæver, at når der er skyldnere, er der også kreditorer, og de sidste har fat i den lange ende. Det er der en række eksempler på. Selv kan jeg godt lide de bibelske referencer, her til Matthæus: "For enhver, som har, til ham skal mere gives, og han skal have overflod, men den, der ikke har, fra ham skal selv det tages, som han har". Det kalder bogen for Matthæus-princippet og fremlægger så nogle observationer om, hvad det betyder for "ham, som ikke har". Det er, naturligvis, ganske alvorligt, og det bibelske rammer det godt ind. Bogen strejfer også vækst-imperativet, altså det forhold, at BNP er nødt til at vokse med ca. 2% om året, for at der er balance. Selv om betragtninger er rigtige, er pladsen slet ikke til at udvikle det forhold, og Ole Bjerg er heller ikke præcis omkring det. I JAK kender vi selv til problematikken i form af inddækningen af omkostningerne, og svaret findes sandsynligvis ikke med den teknologi, vi læner os opad for tiden. At Ole Bjerg så heller ikke er helt tro mod sit eget talmateriale, er en anden sag: I det er den nuværende inflation ikke problemet; det er derimod de udviklinger (aktier + boliger), som ligger OVER inflationen. Men hans konklusion om vores begrænsede handlemuligheder med det nuværende pengesystem er igen skarp.

Og så runder han gennemgangen af det nuværende system af med at italesætte den krise, som ramte os for snart 5 år siden. Allerede i 1930'erne var tegningen til et andet penge- og banksystem gjort færdig i USA, men man afstod fra at gøre alvor af den. Her bliver det naturlige "hvorfor?" desværre ikke besvaret. Til gengæld introduceres modsætningerne "bankvæsen med fraktionel reserve" og "bankvæsen med fuld reserve". Den sidste model er

genstand for en grundig behandling i det efterfølgende kapitel, og det er forbilledligt klart, hvordan banker, Nationalbanken og brugere virker sammen i tilfældet "fuld reserve". Samme klarhed gør sig gældende for kapitlet efter, hvor Nationalbankens manøvrerum forklares under "fuld reserve". Her, hvor Ole Bjerg ikke har en lang historisk kontekst at skulle tage hensyn til, er han både pædagogisk og forklaringsmæssigt på toppen.

Det sidste ordinære kapitel dækker en række af de forbehold, det politiske landskab kunne have i forbindelse med en pengereform. Ved at lægge vægten på den oprindelige liberale idé og tage forbehold for statens direkte tilgang til pengene, lykkes det at hæve spørgsmålet om en pengereform op over polemikken, om det nu er rød eller blå politik. Derimod er jeg skeptisk over for, om han med møntningsgevinst for elektroniske penge ikke mener rente i traditionel JAK-forstand: som noget, udstederen kan vedhæfte pengene og kræve af brugeren.

De to appendices er meget velvalgte: Det første tager hånd om problemet med fx manglende likviditet og forklarer udmærket, at det ikke bliver relevant. Det næste refererer de tekster, som ligger til grund for forfatterens arbejde og overvejelser. Og så vidt jeg kan se, har han valgt nogle tekster, som er helt centrale for at forstå og gennemtænke pengeskabelsen.

Alt i alt er det en fremragende lille bog. Det er en fin præmis, at Ole Bjerg ikke vil være videnskabelig og have en masse fodnoter; det gør bogen meget letlæselig, uden at den bliver overfladisk. Tværtimod er der formuleringer undervejs, som kan tages ud af sammenhængen, og som har sproglig kraft nok til at stå alene som slogans og pejlemærker. Enkelte steder må man selv tænke videre, og for os, som kender til Syntesetanken, er der kun lidt nyt. Men det, der er, er godt beskrevet. For alle andre er bogen en klar og lettilgængelig tilgang til vores problematiske pengesystem. Sæt den ud i folkeskolen og gymnasierne som klassesæt i samfundsfag, og om 10 år vil vi have et andet bankvæsen! Det er ikke for meget sagt, at alle burde læse den eller i det mindste kende til indholdet.

Til sidst et lille hjertesuk: Hvorfor kan JAK ikke nævnes i Ole Bjergs bog? Når Syntesetanken fremhæves som inspiration, og Positive Money som en NGO, tillige med en række initiativ- og oplysningsgrupper i forskellige lande, så virker det dobbelt underligt, at JAK Danmark ikke i det mindste kan blive krediteret for sin indsats i 1930'erne - eller i Syntesetanken - eller i forhold til oplysningsarbejdet. Man skulle mene, at vi trækker på samme hammel, også selv om vi traditionelt tillægger renten større betydning.

http://www.informationsforlag.dk/view_product.php?product=978-87-7514-436-5

Oktobermøde i JAK Danmark

Etablering af lokalgrupper til oplysning om JAK og støtte for de lokale pengeinstitutter

Af JAKOB MIKKELSEN, formand for JAK Danmark

JAKs ideer har vind i sejlene lige nu! Derfor er det nu, vi skal på banen med en stærkere organisation og lokal oplysning om, hvad vi står for.

Som det kunne læses i JAK Bladet nr. 3/juli 2013, skal regionerne erstattes af lokale aktivitetsgrupper. Disse gruppers formål er at understøtte JAK Danmarks formålsparagraf, altså oplysning og støtte til praktisk arbejde i JAK.

Derfor har vi sat lørdag den 12. oktober af til at få etableret lokalgrupper, hvor der er JAK pengeinstitutter og gerne flere, hvor der er interesse for det.

Vi har været så heldige at få hjælp fra JAK Sverige, hvor formanden Lotta Friberg og Ann-Marie Svensson, der arbejder med lokale aktiviteter, vil komme og give inspiration undervejs.

Det lokale arbejde har ligget mere eller mindre stille i mange år, og forsøget på at styrke det gennem struktur-reformen for 15 år siden gav ikke den ønskede virkning.

Det lykkedes aldrig at få den forventede synergieffekt ved at skabe regioner, hvor den ideologiske gren og den praktiske del kunne arbejde sammen og støtte hinanden. Nu er situationen den, at der ikke er så mange JAK pengeinstitutter tilbage. Jeg kan ikke tro andet, end at der blandt brugerne af vore pengeinstitutter vil være en del, der gerne vil gøre en indsats for at styrke både det idemæssige og det praktiske arbejde i JAK.

Klimaet er mildnet for JAKs temaer, og det er ikke længere kættersk tale. Det skal vi benytte os af og se at få skabt disse brohoveder ude omkring i landet. Det er nødvendigt med lokal opbakning, hvis et JAK pengeinstitut skal kunne bevare sit idealistiske særpræg i folks bevidsthed. Derfor inviteres alle interesserede til at deltage i det vigtige arbejde med etableringen af lokalgrupper af JAK og planlægningen af de første aktiviteter til afvikling i foråret.

Mødet er lagt i Silkeborg, da det er vor hensigt at bevæge os lidt rundt i den centrale del af Danmark. På den måde er det lidt på skift, at vi har langt til møde.

Jeg ser frem til at se mange nye, der gerne vil arbejde med JAK – både idemæssigt og praktisk. Det bliver en god og interessant dag, og jeg tror, vi kan hente meget inspiration fra vore svenske venner.

Vel mødt i Silkeborg den 12. oktober

En ny tid vindes kun ved et arbejde

JAK Danmark indbyder hermed til medlemsmøde

lørdag den 12. oktober 2013 i Folkesparekassens
mødelokaler, Herningvej 37, Silkeborg

Program for dagen:

kl. 10.00	Kaffe og rundstykker
kl. 10.30	Velkomst
kl. 10.45	Repræsentanter for JAK Sverige redegør for svensk JAKs arbejde og struktur
kl. 11.30	Repræsentanter for JAK Sverige fortæller om formålet med lokale aktiviteter og giver eksempler på, hvad lokalafdelingerne laver
kl. 12.30	Frokost
kl. 13.30	Arbejde med etablering af lokalgrupper i JAK Danmark og udarbejdelse af konkrete forslag til aktiviteter
kl. 15.00	Præsentation af forslag til aktiviteter og nye lokale aktivitetsgrupper
kl. 16.00	Tak for i dag og god tur hjem

Af hensyn til forplejning vil vi gerne have en tilmelding senest mandag
den 7. oktober på mail: landsforeningen@jak.dk
eller telefon 24 98 86 81.

Alle medlemmer af JAK Danmark er velkomne.

Bestyrelsen JAK Danmark

Tanker omkring ledelse af et pengeinstitut

Af **KURT POULSEN**, næstformand i bestyrelsen for Folkesparekassen

Hvorfor bruge tid i et repræsentantskab eller bestyrelse for et pengeinstitut? Det kan der måske være rigtig mange grunde til, men lad mig blot nævne en for mig væsentlig grund - nemlig for bevarelse af et selvstændigt pengeinstitut, i dette tilfælde af Folkesparekassen. Ikke fordi navnet Folkesparekassen er det rigtigste; det kunne hedde så meget andet, men fordi indholdet er værd at bevare.

Som jeg ser det, skal man ikke gå ind i arbejdet for egen vindings skyld. Det kan man selvfølgelig godt, men hvis det bliver den enkeltes mål med at være kunde, garant, repræsentantskabsmedlem, bestyrelse eller medarbejder, så er det kun et spørgsmål om kort tid, tror jeg, hvor der så stadigvæk er noget, der hedder Folkesparekassen.

Jeg har været så heldig, hvis man kan bruge et sådant udtryk, at have mødt og kendt en masse mennesker, som havde et andet syn på penge end det traditionelle billede, som jeg selv kendte det, før jeg mødte JAK ideerne om penge. Nemlig den, at når man sparede op, så fik man renter af sine penge - og når man skulle låne, så skulle

man betale betydeligt mere, end man kunne få. Det praktiserer vi jo også i Folkesparekassen, så hvad er egentlig forskellen?

Forskellen er i bund og grund ikke så meget renter i forhold til visse andre pengeinstitutter, men hvad pengeinstitutters formål er. Det traditionelle er jo det, der trækker de store overskrifter: Jo større overskud, des bedre. Det er ikke og har ikke indtil nu været Folkesparekassens mål. Det er da meget muligt, at jeg havde været stillet på samme måde materielt set, om jeg havde kendt til JAK og Folkesparekassen eller ej, men nu blev valgt JAK og Folkesparekassen og arbejdet for disse ideer igennem snart en menneskealder.

Det har været et spændende forløb - som nævnt tidligere med mange bekendtskaber omkring en anden tankegang med hensyn til penge. Nu nærmer vi os manges opfattelse, at det skulle være svært med få ord at forklare nye kunder vore ideer, og det er fuldstændig rigtigt. Det er svært, men det er vel alting, der griber dybere end bare ens egen situation. Det er for mig at se netop det vigtige, at vi kommer til at se lidt ud over egen vinding eller fordel. Hvis man vil være med til at ændre den udbytning, der sker med det traditionelle system, hvor låntager ikke bare er med til at betale til driften af pengeinstituttet, men samtidig er med til at betale til udbytte til aktionærer eller via deres indlån/aktier er med til at finansiere udbytning/spekulation i en eller anden udstrækning. Eller blot til renter til én selv! Det er nu engang sådan, at når et pengeinstitut har et enormt overskud på papiret, så er der andre, som på en eller anden måde må betale. Og da penge jo som bekendt ikke kan yngle, er renter på penge altid ubetalelig.

Det er med dette for øje, som jeg ser det, at man skal være med til fremadrettet at bevare Folkesparekassen og andre JAK pengeinstitutter. Vejen til et rente- og spekulationsfrit pengesystem er lang - man kan nemt få tanken umulig. Men man skal gøre indsatsen, fordi man synes, at det er det rigtige at gøre - og synes, at man har det godt med at være med til at tage et fælles ansvar og ikke bare sætte et kryds og så overlade ansvaret til andre.

Så med dette vil jeg i skrivende stund opfordre til at bakke op omkring Folkesparekassen og andre JAK pengeinstitutter, der arbejder med og for JAKs idegrundlag!

Er du
tilmeldt vores
nyhedsbrev?

Få de aktuelle nyheder
direkte i din indbakke.
Tilmeld dig nu på
folkesparekassen.dk

Folkesparekassen i Odense flytter

Tekst: Jakob Bargmann/
chib pressebureau

Folkesparekassens bæredygtighed er den samme, men stedet er nyt. Fra 8. januar 2014 vil afdelingen i Odense møde kunderne i nye omgivelser.

Stedet er Dalumvej 11, og med flytningen bliver Folkesparekassen en langt mere synlig del af Odenses bybillede.

Det er håbet, at den nye beliggenhed vil sende endnu flere nye kunder i sparekassens retning.

"Folkesparekassen vil gerne være mere kendt i gadebilledet. Med den nye adresse på Dalumvej øger vi vores synlighed markant," siger afdelingsleder i Odense, Hans Kjems.

Flytningen i januar er samtidig et farvel til 10 gode år på den nuværende adresse på Kronprinsensgade 7b. ■

Læs
også:

- Halvårsregnskab - Vækst i forretningsomfanget og styrket solvens
- Nye medarbejdere til Silkeborg og Aarhus
- Jeg swipper dig lige en 20'er
- Nemmere og mere sikkert, når du betaler med kort på nettet
- Ændring af gebyrer på serviceydelser

Halvårsregnskab:

Vækst i forretningsomfanget og styrket solvens

Af Martha Petersen, direktør

Folkesparekassen noterer en vækst i det samlede forretningsomfang på 12,8% siden årsskiftet. Samtidig er solvensen styrket med 1,6% point og ligger nu på 19,2%. Begge dele er påvirket af sammenlægningen med Ebeltoft Andelskasse. Det samme gælder driftsresultatet, der udgør 374 t.kr. før skat.

Driftsresultat

Halvårsresultat blev 374 t.kr. før skat mod -388 t.kr. i første halvår 2012. I halvårsresultat 2013 indgår et driftsunderskud på 252 t.kr. fra Ebeltoft Andelskasse. Andelskassens resultat for halvåret er sammenlagt med Folkesparekassens resultat. Netto rente- og gebyrindtægter er i forhold til 1. halvår 2012 steget med 655 t.kr. svarende til 4,7% fra 13.911 t.kr. til 14.566 t.kr. Stigningen kan blandt andet tilskrives sammenlægningen med Ebeltoft Andelskasse, hvor netto rente- og gebyrindtægter udgør 1.014 t.kr. Ses bort herfra har der for den øvrige del af sparekassen været et fald i posten på 359 t.kr. svarende til 2,6%. En væsentlig forklaring er faldende obligationsrenter. Derudover kan en stadig større andel af det samlede udlån til kunder henføres til lavrenteudlån. Kursreguleringerne udviser et tab på 174 t.kr., mens der under andre ordinære indtægter er en samlet indtjening på 1.081 t.kr., der stammer fra avancer ved salg af domicilejendomme i Aarhus og Varde.

Udgifter til personale og administration er steget fra 11.487 t.kr. til 13.171 t.kr., en stigning på 1.684 t.kr. svarende til 14,7%. Heraf udgør 919 t.kr. omkostninger afholdt i Ebeltoft Andelskasse i 1. halvår. I den øvrige del af Folkesparekassen er der en stigning på 765 t.kr. Stigningen kan blandt andet tilskrives en øget markedsføringsindsats og flytning til nye lokaler i Aarhus. Derudover er omkostningerne påvirket af sammenlægningen. Halvårs nedskrivninger på udlån og andre tilgodehavender blev på 804 t.kr. mod 3.191 t.kr. i 2012.

Balance

Folkesparekassens balance er steget fra 530,4 mio. kr. ved udgangen af 2012 til 598,6 mio. kr. ved halvåret 2013. Det er en stigning på 68,1 mio. kr. svarende til 12,8%. Heraf udgør den overtagne balance fra Ebeltoft 51,4 mio. kr. Ses

bort herfra har der været en stigning på 16,7 mio. kr., svarende til 3,2 %. Udlånet er steget fra 269,9 mio. kr. til 303,4 mio. kr. i samme periode. Det er en vækst på 33,5 mio. kr. Heraf kan 26,9 mio. kr. henføres til engagementer, der er overtaget i forbindelse med sammenlægningen med Ebeltoft Andelskasse. Ses på den øvrige del af Folkesparekassen har stigningen været på 6,6 mio. kr. svarende til 2,5% i perioden.

Indlån er steget fra 398,5 mio. kr. til 467,7 mio. kr. ved halvåret. Det er en stigning på 69,2 mio. kr. svarende til 17,4%. Af indlånsstigningen udgør 42,2 mio. kr. indlån i Ebeltoft. I den øvrige del af Folkesparekassen har stigningen været på 27,0 mio. kr., hvilket er 6,8%. Indlånsstigningen skyldes stor opsparingslyst hos kunderne samt tilgang af nye kunder. Størstedelen af det nye indskud ind sættes på rentefrie indlånskonti med opsparing af mulighed for lavrentelån.

Egenkapital og solvens

Sparekassens egenkapital udgør 73,2 mio. kr. Det er en stigning på 8,7 mio. kr. i halvåret. En stor del af stigningen skyldes sammenlægningen med Ebeltoft Andelskasse. Folkesparekassens solvens udgør 19,2% pr. 30. juni 2012 mod 17,6% ultimo 2012 og er dermed styrket med 1,6% point. Solvensbehovet er fastlagt til 10,8%. Den solvensmæssige overdækning kan beregnes til 8,4%. Folkesparekassen er således et solidt og sikkert pengeinstitut for kunderne.

Kunder og garantier

Folkesparekassen har 7.635 kunder pr. 30. juni 2013. Der har været en stigning i antallet af kunder på 730 siden årsskiftet. 538 kunder er fortsættende kunder fra Ebeltoft Andelskasse, mens 192 er blevet kunder i Folkesparekassens øvrige afdelinger. Antallet af garantier er 3.616, hvilket er en fremgang på 269 på det halve år. Stigningen kan primært henføres til andelshavere i Ebeltoft Andelskasse, idet de har fået ombyttet andelsbeviser til garantbeviser. ■

Resultatopgørelse for perioden 1. januar til 30. juni 2013

(1.000 kr)	1. halvår 2013	1. halvår 2012
Renteindtægter	10.927	11.052
Renteudgifter	1.089	1.515
Netto renteindtægter	9.838	9.537
Udbytte af kapitalandele	65	16
Gebyr og provisionsindtægter	4.958	4.692
Afgivne gebyrer og provisionsudgifter	295	334
Netto rente- og gebyrindtægter	14.566	13.911
Kursreguleringer	-174	974
Andre ordinære indtægter	1.081	29
Udgifter til personale og administration	13.171	11.487
Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	322	285
Andre ordinære udgifter	802	339
Nedskrivninger på udlån mv	804	3.191
Resultat før skat	374	-388
Skat	62	0
Årets resultat	312	-388

Balance pr. 30. juni 2013

(1.000 kr.)	30/6 2013	31/12 2012
Aktiver		
Kassebeholdning og anfordrings-tilgodehavender hos centralbanker	41.943	31.621
Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	25.761	26.033
Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	303.404	269.867
Obligationer til dagsværdi	145.120	170.569
Obligationer til amortiseret kostpris	49.270	0
Aktier mv	11.761	11.867
Grunder og bygninger i alt	13.558	13.795
Øvrige materielle aktiver	1.491	1.500
Midlertidigt overtagne aktiver	0	0
Andre aktiver	4.671	5.159
Periodeafgrænsningsposter	1.570	0
Aktiverede skatteaktiver	12	33
Aktiver i alt	598.561	530.444
Passiver		
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	50.204	58.843
Indlån og anden gæld	467.677	398.532
Andre passiver	7.121	8.367
Periodeafgrænsningsposter	172	66
Hensatte forpligtelser	233	204
Egenkapital		
Garantikapital	24.348	24.627
Opskrivningshæftelser	0	562
Overført overskud fra tidligere år	48.806	39.243
Egenkapital i alt	73.154	64.432
Passiver i alt	598.561	530.444
Eventualforpligtelser		
Garantier mv	86.500	99.714
Andre forpligtelser	0	0
Ikke-balanceførte poster i alt	86.500	99.714

Nye medarbejdere til Silkeborg og Aarhus

Tekst: chib pressebureau
Foto: Folkesparekassen

Tenna Hedeager, ny finanstraine i Aarhus

Tenna Hedeager er fra 24. juni ansat som finanstraine hos Folkesparekassen i Aarhus. Den 22-årige trainee tiltræder en ny stilling og bliver den sjette medarbejder i afdelingen. Hun er uddannet finansøkonom fra Erhvervsakademiet Aarhus i Viby. Tenna har desuden været i praktik og studiemedarbejder hos Merkur Andelskasse.

Hun er opvokset på en økologisk bondegård i Vestjylland, hvor hendes far Chriss Hedeager, som er 12. generation på gården, i 1997 lagde hele driften om til økologisk landbrug. De bæredygtige værdier kommer altså helt naturligt for Tenna. Privat bor hun i Højbjerg med kæresten Thomas og i fritiden dyrker hun yoga, løb, venner og familie.

Tenna forventer at være færdiguddannet kunderådgiver i juni 2014. ■

**Maibrit Krogsgaard,
ny kunderådgiver i Silkeborg**
Maibrit Krogsgaard er pr. 1/7 2013 ansat som kunderådgiver hos Folkesparekassen i Silkeborg. Maibritt Krogsgaard er 30 år og opvokset i Videbæk. Efter handelsskolen begyndte hun sin karriere som finanselev hos Nykredit i Herning. Ved endt uddannelse i 2005 kom hun til Nykredit i Silkeborg. I 2008 tog hun uddannelsen til formuerådgiver hos Nykredit.

I første halvår af 2013 har Maibrit Krogsgaard arbejdet på domkirkepladsen hos Nykredit i Aarhus. Maibrit har i alt 10 års erfaring og hendes dagligdag har bestået af rådgivning om boligfinansiering, realkreditlån, bank, forsikring, pension og investering. Derudover har hun indtil 2009 også vurderet ejendomme i forbindelse med långivning.

Maibrit Krogsgaard bor i Silkeborg med kæresten Lars, og deres to børn, Filippa og Tristan på henholdsvis fire og to år, samt familiens islandske fårehund, Snati. I fritiden spiller hun fodbold i Silkeborg KFUM, løber og nyder tiden med venner og sin lille familie. Maibritt har også et stort rejsehjerte og er både til charter- og skiferie. Hun stiftede første gang bekendtskab med Folkesparekassen via arbejde og aviser. Hun ser frem til at lære sparekassens kunder og de nye kolleger at kende. ■

Tekst og foto: chib pressebureau

Motorløb, kvindeløb og studiemesse

Igen i år var vi sponsor for Automania den sidste weekend i august. Sammen med Growing Trees fik vi snakket med en masse tilskuere, blandt andet om vores samarbejde med Folkeskoven.

3 dage i begyndelsen af september besøgte vi studiemessen på Aarhus Universitet. Her var der stor interesse for Folkesparekassen og de bæredygtige værdier blandt de unge studerende.

Søndag den 8. september løb næsten 1000 piger og kvinder med til SMUK Kvindeløb omkring Ferskvandscentret i Silkeborg. 11 af dem løb for Folkesparekassen, der for første gang deltog som sponsor. Blandt andet Nikoline på 13 år og Frederikke (bill.) på 12, der meget flot blev nr. 22 og 30 af de mere end 600, der gennemførte 5 kilometerruten. ■

Få post fra sparekassen i din e-Boks

eBoks.dk

Tilmeld Folkesparekassen i e-Boks

Hvis du tilmelder Folkesparekassen som afsender til din e-Boks, enten via din Netbank eller på e-boks.dk får du fremover både kontoudskrifter, årsopgørelser mv. fra os som elektronisk post. Dermed sparer du ikke blot miljøet, men også sparekassen for unødvendige omkostninger. Samtidig er dine dokumenter gemt på et sikkert sted, hvor du altid kan finde dem igen. ■

Nu kan du købe træer til Folkeskoven i alle Folkesparekassens afdelinger. Køb mindst 4 træer for 76 kr. og få et flot diplom med hjem

Jeg swipper dig lige en 20'er

Swipp er en ny og nem måde at sende penge til familie, venner og andre, der også bruger Swipp.

Med Swipp slipper du for at skulle have kontanter på dig. Du sender til et mobilnummer – og pengene er på vej til modtageren med det samme. Du kan tilmelde dig i Netbank nu.

Snart kan du også:

- Tilmelde dig Swipp i Mobilbanken
- Swippe til en kunde i Danske Bank
- Swippe et beløb til velgørenhed

Følg med på folkesparekassen.dk eller tilmeld dig vores nyhedsbrev, hvis du vil informeres, når der er nyt fra Swipp. ■

Nemmere og mere sikkert, når du betaler med kort på nettet

Har du brugt dit Visa/Dankort eller dit Mastercard Debit til at betale for varer på webshops, der bruger Verified by Visa eller Mastercard SecureCode?

Mange oplever, at det kan være svært at huske det kodeord, de selv har valgt. Den 30. oktober bliver det nemmere at bruge løsningen, og samtidig øges sikkerheden. Dermed bliver det sværere for IT-kriminelle at misbruge dit kort, og du slipper for at skulle huske et kodeord, som du måske kun sjældent har brug for.

Engangskode på SMS

Fremover modtager du i stedet en engangskode på SMS, inden din betaling på netbutikken kan afsluttes. Koden bliver sendt til det mobilnummer, du har tilknyttet betalingskortet, og købet kan først bekræftes, når du har indtastet engangskoden i skærmbilledet.

Den nye løsning gælder kun i de netbutikker (fortrinsvis udenlandske), der er tilknyttet sikkerhedsløsningen Verified by Visa/ MasterCard Secure Code. Hvis du ikke har et kort med Visa eller et Mastercard Debit, eller hvis du aldrig

handler på nettet, behøver du ikke foretage dig noget.

Tilmelding til løsningen

Efter 30. oktober kan du tilmelde dig ordningen via Netbank. Tilmelding kan også ske første gang du skal betale i en netbutik, der anvender Verified by Visa/ MasterCard Secure Code. Her bliver du ledt direkte til tilmeldingssiden, før du kan betale.

Løsningen forudsætter både, at du har en mobiltelefon, og at du har NemID, som du for en sikkerheds skyld skal bruge ved tilmelding.

Vær opmærksom på, at tilmelding kun kan foretages fra en pc eller Mac, da NemID på nuværende tidspunkt ikke fungerer på tablets og smartphones. Efter du er tilmeldt, kan du naturligvis handle på internettet via tablets og smartphones, som du plejer. ■

Ændring af gebyrer på serviceydelser

Den 1. oktober 2013 forhøjer vi priserne for en række serviceydelser. Det drejer sig primært om ydelser, der kræver personlig betjening.

Begrundelsen er dels, at omkostningerne til medarbejdere er steget, fordi det er pålagt danske pengeinstitutter at betale en forhøjet lønsumsafgift til Staten.

Derudover er det vores politik, at omkostninger i videst mulige omfang skal afspejles direkte i de enkelte ydelser, så ingen kunder skal betale for det, andre kunder får.

5 nemme og billige alternativer

Hvis du anvender Folkesparekassens muligheder for selvbetjening, kan du spare både tid og penge.

- Beskedservice
- Netbank
- Mobilbank
- Kontokig
- Hæveautomater (Brug funktionen "sidste 5 posteringer")

Kom ind og få en snak om, hvordan du nemmest og billigst får foretaget dine betalinger, og hvordan du opnår overblik over dine konti. Vi vejleder dig naturligvis gerne i brugen af de muligheder, vi tilbyder. ■

Rethink banking

Tænk hvis din bank var et fællesskab,
hvor hver enkelt kunne få hjælp til en sundere økonomi

Tænk hvis den var for dig og os
og ikke mest for sig selv og sine aktionærer

Tænk hvis den tog et ansvar
og gjorde gavn for samfundet og miljøet

Folkesparekassen er vi fælles om. Her sætter vi formål over fortjeneste, og kan selv beslutte, hvor overskuddet gør bedst nytte. Vi har rådgivere, der hjælper dig med at få overblik over din økonomi. Vel at mærke uden at sælge dig lån eller konti, du ikke har brug for. Hos os er det nemt at vælge bæredygtige løsninger, som både er til fordel for dig, for samfundet og for miljøet. For eksempel et billigt lån til en bil, der kører langt på literen. Eller en rentefri opsparing, der giver dig mulighed for at låne billigt til hvad som helst. Læs mere på hjemmesiden og book et gratis møde med en rådgiver. Så kan du få mere at vide om Folkesparekassen. Og om hvorfor vi synes, det er en god idé at tænke sig om, før du vælger bank.

Et bæredygtigt valg

folkesparekassen.dk
 [folkesparekassen](https://www.facebook.com/folkesparekassen)

Billige lån til bæredygtige formål

For at give den bæredygtige udvikling i samfundet et ekstra skub bliver ØKOnto-konceptet nu re-lanceret under det nye navn ØKOLån.

ØKOLån ydes til hel eller delvis finansiering af projekter indenfor økologi, vand- og energibesparende foranstaltninger og miljøforbedringer. Det kan for eksempel være opførelse af solcelleanlæg, masseovn eller vandrensningsanlæg, men siden 2003 er der også ydet lån til for eksempel et økologisk bageri, en privat vindmølle, halmhuse og et landsbyprojekt.

Udvalg godkender projektet

For at sikre, at pengene kun udlånes til økologi og bæredygtighed, afgør et udvalg inden for JAK Danmark hvilke projekter, der kan godkendes til ØKOLån. Udvalget har på forhånd opstillet en positivliste over formål, som ØKOLån kan ydes til. Findes et låneformål ikke på listen, afklarer udvalget hurtigst muligt, om projektet er egnet.

Selve lånebehandlingen foregår i det enkelte pengeinstitut. Det er Folkesparekassen, JAK Andelskasse Østervrå og Funder Fælleskasse Andelskasse, der yder ØKOLån.

Foreningen af JAK pengeinstitutter

Af **LIS POULSEN**, formand for bestyrelsen

JAK bladet bringer hvert år en oversigt over årsregnskaberne for medlemmerne i Foreningen af JAK pengeinstitutter. I den forbindelse er der blevet spurgt til, hvad baggrunden er for denne forening.

Foreningen blev stiftet helt tilbage i 1970'erne, dengang under navnet "Fælleskassernes Repræsentantskab" som et samlingspunkt for de dengang 55 fælleskasser, der blev oprettet over hele landet. Fælleskasserne blev efter ny lovgivning i 1985 samlet til 22 andelskasser.

I 1985 fik foreningen kontor på Herningvej 37 i Silkeborg, og der blev ansat en sekretær til at varetage arbejdet i foreningen. Foreningen stod for samlet indkøb, fælles edb-løsning og udfærdigelse af diverse papirvarer mv. Der blev afholdt fællesmøder, hvor man udvekslede erfaringer om arbejdet i de enkelte kasser.

Senere i 2005 blev edb-delen taget ud af foreningen, og der blev oprettet en særskilt forening under navnet Andels EDB, som også i dag varetager udvikling og vedligeholdelse mv. omkring edb-delen.

Efterhånden som antallet af andelskasser reduceredes ved fusioner og lukninger, gjorde man det muligt for andre små pengeinstitutter at tilslutte sig Andels EDB. Folkesparekassen muliggjorde via dens datacentral SDC, at medlemmerne af Andels EDB kunne klare blandt andet løn, dankort samt PBS transaktioner for deres kunder. Samtidig fik pengeinstitutterne mulighed for at tilslutte sig Foreningen af JAK pengeinstitutter, hvilket har styrket foreningen.

I dag er der 6 medlemmer af Foreningen af JAK pengeinstitutter: Andelskassen JAK, med afdelinger i Slagelse, Morsø, Thisted og Brenderup - JAK andelskassen Østervrå - Funder Fælleskasse Andelskasse - Folkesparekassen, med afdelinger i Silkeborg, Odense, Aarhus og Ebeltoft - Oikos, med afdelinger i Aarhus og København - Stadil Sparekasse.

Foreningen har fortsat sekretariat hos Folkesparekassen på Herningvej 37 i Silkeborg. Sekretariatet er fælles med JAK Danmark.

Fire gange om året afholdes der et fællesmøde, hvor der udveksles erfaringer. Der afholdes fælles kurser, når der er behov for det. Efterhånden som der kræves mere og mere fra lovgivningens side, er det til stor inspiration, at man kan mødes og drøfte tingene igennem.

Læserbrev

Efterlysning!

Det er ved at være flere år siden, at Syntesetankens forslag om fuld grundskyld og basisindkomst dukkede op som forslag til ny beskatningsform, men der har ikke været nogle tal fremme, som synliggør, at løfterne er mere end ønsketænkning.

Henry Nielsen, Ebeltoft

Svar til Henry Nielsen

JAK har haft repræsentanter i Syntesetanken, hvor der har været arbejdet med en ny økonomisk model. For JAK har det primære arbejde været omkring pengeskabelsen og etablering af en rentefri samfundsbank. Andre aspekter i Syntesetankens økonomiske model var en ophævelse af jordens handelsværdi gennem beskatning af jordens værdi målt på forskellige parametre samt indførelsen af en ubetinget basisindkomst.

Fordi det var en del af den samlede model, har vi i JAK Bladet præsenteret ideen om basisindkomst og en anderledes beskatning af jorden. Det har ikke været vores hensigt at bringe detaljerne i de to ideers økonomiske konsekvenser, idet dette materiale findes på nettet under de to bevægelses webadresser. Vi har i redaktionsudvalget fundet det af interesse for vore læsere at læse om principperne i de to ideer, der ville understøtte gennemførelsen af JAKs ideer om en rentefri samfundsbank.

I øvrigt er det vores opfattelse, at de to emner er ganske godt beskrevet i de seneste 2-3 års numre af JAK Bladet.

Jakob Mikkelsen, formand for JAK Danmark

Tjener dine penge noget formål?

Opret en rentefri indlånskonto i vores regnbueafdeling. Kontoformen giver mulighed for grønne og bæredygtige udlån indenfor miljø, kulturelle og sociale områder.

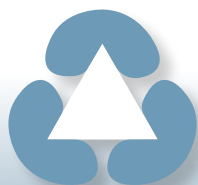
Regnbueafdelingens "etiske råd" varetages af Regnbueforeningen, der er en selvstændig forening.

Nærmere information:
John Wismann – Andelskassen JAK Slagelse

Andelskassen J.A.K. Slagelse
Løvegade 63, 4200 Slagelse
Telefon 58 50 47 70

www.andelskassen-jak-slagelse.dk

JAK Fonden

En fond der virker for JAKs tanker

- Rentefrie lån
- Fremme af humanitet, tolerance og næstekærlighed i teori og praksis

Donationer til fonden kan ske på mange måder. Bl.a. andels/garantibeviser der vil kunne udnyttes til at yde lavtforrentede lån til unge mennesker under uddannelse

Gletcher Energiteknik -
70 22 48 89 · www.gletcher.dk

- Salg og service af varmepumper, køleanlæg, solpaneler og solfangere
- Solvarmepumpen EVI-Heat med markeds højeste COP værdi på 6
- Opstartsbesøg og årlige eftersyn
- Gør det selv hjælp, dimensionering og montagevejledning
- Gratis telefon- og emailrådgivning fra klimaskærm til varmekilde

Billige lån til bæredygtige formål

Kontakt Folkesparekassen, JAK Andelskasse Østervrå eller Funder Fælleskasse Andelskasse, for at høre nærmere om ØKOlån.

Beplantning – Træpleje – Beskæring
– Fældning – Hegn – Rådgivning
– Pleje og vedligeholdelse

Anders Matthiessen
Anlægsgartnerfirma

Skudehavnsvej 17 A
2100 København Ø
Tlf. 35 26 70 38

Wildersgade 51
1408 København K

Tlf. 3295 9403 Fax. 3295 9409
Mobil 2120 9404
E-mail: elmebech@elmebech.dk

Henning Bech Frederiksen
Rådgivende Civiløkonom, HD

komunikation
og ord omtale
er redigering
skrivearbejde
arviev intern
i ord ekstern
cma magasiner
tysk facebook
anding design
tale blogging
youtube viral
markedsføring
semeddelelser
journalist web
kommunikation
storytelling
cessestrategi
iustrietekster
kommunikation
alancarbejde
stos artikler

weblogs youtube viral i
flash mobs reklame mail
nyheder pressemeddelel
ord nyhedsopdatering ko
web pre
kriseko
webrekl
journal
storyte
presses
omtale
industr
vejledn
erhverv
vervsny
freelan
pressef
artikler logo design v
plakater brochurer hjer
mailreklamer Google Goo
AdWords Google seo omt

**Bedre og mere
omtale af
din virksomhed**

chib pressebureau
klik www.chib.dk
ring: 31 65 01 89

JAK Danmark indbyder hermed til medlemsmøde

lørdag den 12. oktober 2013 i Folkesparekassens
mødelokaler, Herningvej 37, Silkeborg

Se indbydelse på side 17

JAK

JAK pengeinstitutter

JAK Andelskassen Østervraa

Vrængmosevej 1, 9750 Østervraa
Tlf.: 98 95 20 88 / Fax: 98 95 20 31
www.jak-oestervraa.dk
E-mail: jakjak@mail.dk
Åbningstid:
Mandag kl. 9.00 – 12.00
Torsdag kl. 15.00 – 17.45
Telefontid: Tirsdag – onsdag – fredag
kl. 9.00 – 12.00

Funder Fælleskasse Andelskasse

Herningvej 37, 8600 Silkeborg
Tlf.: 86 81 15 44
www.funder.faelleskasse.dk
E-mail: funder.faelleskasse@mail.dk
Åbningstid:
Tirsdag kl. 10.00 – 12.30
Torsdag kl. 15.30 – 17.30

Foreningen af JAK pengeinstitutter

Herningvej 37, 8600 Silkeborg
Tlf. 24 98 86 81 / fax 86 81 13 75
E-mail: andelskasseforeningen@jak.dk
Kontortid:
Mandag, tirsdag og onsdag
kl. 10.00 – 13.00
Torsdag kl. 14.00 – 17.30

Folkesparekassen, Silkeborg

Herningvej 37, Postboks 169,
8600 Silkeborg
www.folkesparekassen.dk
E-mail:
info@folkesparekassen.dk
Tlf.: 86 81 16 11/Fax: 86 81 13 75
Åbningstid:
mandag – fredag kl. 10.00 – 16.00
torsdag kl. 10.00 – 17.30

Folkesparekassen, Odense

Kronprinsensgade 7 B,
5000 Odense C
Tlf.: 66 11 22 31/Fax: 65 91 62 31
www.folkesparekassen.dk
E-mail:
info@folkesparekassen.dk
Åbningstid:
Mandag – fredag kl. 10.00 – 16.00
Torsdag kl. 10.00 – 17.30

Folkesparekassen Aarhus

Frederiks Alle 43, 8000 Aarhus
Tlf. 86 13 51 00/ Fax 86 18 03 08
www.folkesparekassen.dk
E-mail:
info@folkesparekassen.dk
Åbningstid:
Mandag – fredag kl. 10.00 – 16.00
Torsdag kl. 10.00 – 17.30

Folkesparekassen Ebeltoft

Østeralle 8 A
8400 Ebeltoft
Tlf. 86 34 09 00/Fax 87 52 53 64
www.folkesparekassen.dk
E-mail:
info@folkesparekassen.dk
Åbningstid:
Mandag – onsdag kl. 9.30 – 13.00
Torsdag kl. 9.30 – 18.00
Fredag kl. 9.30 – 12.00

Andelskassen JAK Slagelse

Løvegade 63, 4200 Slagelse
Tlf.: 58 50 47 70 / Fax: 58 50 12 57
www.ajak.dk
E-mail: info@ajak.dk
Åbningstid:
Mandag kl. 12.00 – 16.00
Tirs-, ons- og fredag kl. 10.00 – 16.00
Torsdag kl. 10.00 – 18.00

Brenderup Andelskasse afd. Andelskassen JAK Slagelse

Brenderupvej 12, 5464 Brenderup
Tlf./Fax: 64 44 13 64
www.ajak.dk/brenderupafdeling
E-mail: andelskassen@jak-brenderup.dk
Åbningstid:
Torsdag kl. 18.30 – 19.30

Morsø Andelskasse afd.

Andelskassen JAK Slagelse

Jernbanegade 9, 7900 Nykøbing Mors
Tlf. 97 71 01 44. Fax. 97 71 01 64
www.ajak.dk/morsafdeling
E-mail: morsoe@andelskassen-jak.dk
Åbningstid:
Mandag og onsdag kl. 10.00 – 13.00
Tirsdag lukket
Torsdag kl. 12.30 – 16.30
Fredag kl. 12.30 – 14.30
Telefonerne er lukket om fredagen, men der
kan lægges besked, så ringer vi tilbage.

Thisted Andelskasse afd.

Andelskassen JAK Slagelse

Frederiksgade 6, 7700 Thisted
Tlf.: 97 91 04 44 / fax 97 92 57 44
www.ajak.dk/thistedafdeling
E-mail: thisted-andelskasse@mail.dk
Åbningstid:
Mandag og onsdag 10.00 – 12.00
Tirsdag og torsdag 11.00 – 17.00

www.jak.dk JAK på nettet

På "www.jak.dk" kan du få oplysninger om JAK DANMARK og JAKs lokale aktivitetsgrupper samt om JAK pengeinstitutterne. På Facebook kan du "synes om" JAK DANMARK - og her få de nyeste opdateringer om aktuelle begivenheder!

JAK DANMARK er talerøret over for offentligheden om bevægelsens langsigtede mål: Gennemførelse af det danske folks økonomiske frigørelse ved oprettelse af en rentefri samfundsbank. JAK DANMARK udgiver JAK bladet, der stiller tidens økonomiske problemer under debat og anviser nye veje og midler til at løse problemerne. De lokale aktivitetsgrupper i JAK varetager på det lokale plan oplysningsarbejdet om JAKs ideer om det rentefri samfund og støtter det til enhver tid værende praktiske arbejde.

JAK pengeinstitutterne arbejder som et alternativt tilbud inden for

den danske lovgivnings rammer på baggrund af JAKs ideer om et rentefrit økonomisk system. JAK pengeinstitutternes væsentligste kendetegn er, at de er til for brugerne. Kernen i deres virke er en »rentefri afdeling«, hvor rentefri indlån giver mulighed for lavtforrentede udlån.

JAK kan ikke løse denne store opgave alene.

Vi indbyder derfor til en dialog med andre bevægelser, foreninger og organisationer – ligesom JAK opfordrer ethvert menneske til at overveje, om der er brug for tanker om økonomisk og menneskelig frigørelse.

JAK viser en vej og indbyder til samarbejde herom.

Medlemskab af JAK Danmark. Abonnement på JAK bladet

JAK Danmark – for menneskelig og økonomisk frigørelse – ikke ved vold – ikke ved kunstgreb – men ved jævn sund fornuft.

Undertegnede ønsker at tegne medlemskab af JAK Danmark og/eller abonnement på JAK bladet:

Sæt kryds ved det ønskede

- ☐ kr 400,00 for medlemskab af JAK Danmark, incl. JAK. bladet
- ☐ kr 225,00 for medlemskab af JAK Danmark, excl. JAK bladet
- ☐ kr 225,00 for pensionister, incl. JAK bladet
- ☐ kr 225,00 for studerende, incl. JAK bladet
- ☐ kr 200,00 for abonnement på JAK bladet uden medlemskab

Navn

Adresse

Postnr. og by

Dato

